

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

(առարկա)

ԹԵՄԱ՝ Սովորողների արժեքային համակարգի ձևավորումը «Հայ
գրականության» դասավանդման ընթացքում

Կազմեց՝ Արմինե Համբարձումյան Մարտինի

(անուն, ազգանուն, հայրանուն)

Լեիվազի միջնակարգ դպրոց

(դպրոցի անվանումը)

Ղեկավար՝ Լուսինե Սողոմոնյան

<<Կապանի N2 ավագ դպրոց>> ՊՈԱԿ

(վերապատրաստող կազմակերպության անվանումը)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
ԳԼՈՒԽ 1	
Արժեքային կողմնորոշումների տեսական և մեթոդական հիմնավորումը.....	5
1.1 Անհատի արժեքային կողմնորոշումների հայեցակարգը և տեսակները.....	5
1.2 Անձնական արժեքային կողմնորոշումներ և դրանց ձևավորում.....	7
ԳԼՈՒԽ 2	
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՄԱՍ.....	9
2.1 ԴԱՍԻ ՊԼԱՆ.....	9
2.2 Փորձարարական հետազոտության արդյունքները.....	11
Եզրակացություն.....	12
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	13
Հավելվածներ.....	14

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության արդիականությունը: Հայ գրականության դասավանդման դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման խնդրի լուծման արդիականությունը պայմանավորված է՝

1. արժեքային փորձի սոցիալական նշանակությունը, որը սովորողը ձեռք է բերում հայ գրականության օգնությամբ,
2. սովորողների լեզվական, հաղորդակցական, մշակութային կարողությունների կատարելագործման անհրաժեշտությունը, մի կողմից, նրանց արժեհամակարգի ձևավորման հետ միասին, և գրականության ուսուցման բովանդակության մեջ արժեքային բաղադրիչի անբավարար զարգացումը, այլ,
3. հիմնված կլինի գրականության դասավանդման մեթոդական համակարգի տարբերակի ստեղծման կարևորությունը, որը նպաստում է սովորողների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորմանը, որը կհամապատասխանի մեթոդական գիտության զարգացման ներկա մակարդակին և դպրոցական պրակտիկայի պահանջներին. մայրենի խոսքի յուրացման օրենքների և անհատի խոսքի զարգացման մեթոդաբանական սկզբունքների վրա:

Հետազոտության առարկան՝ դպրոցում գրականության դասերին արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման գործընթացն է և տեքստերի օգտագործման մեթոդական պայմանները:

Հետազոտության օբյեկտը՝ սովորողների արժեքային համակարգն է, որը ձևավորվում է հայ գրականության դասավանդման շնորհիվ:

Ուսումնասիրության նպատակն է՝ մշակել կրթության մեթոդական համակարգ, որն ուղղված է լեզվական կարողությունների զարգացմանը և դպրոցականների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորմանը:

Ուսումնասիրության նպատակը և առաջ քաշված վարկածը ներառում են հիմնական խնդիրների լուծումը՝

- բացահայտել լեզվական, հոգեբանական, մանկավարժական և մեթոդական հիմքերը ռուսաց լեզվի դասերին սովորողների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման համար.

1. վերլուծել դասագրքերի տեսական և դիդակտիկ նյութը հայ գրականության դասավանդման արժեքային մոտեցման իրականացման գործում դրա օգտագործման տեսանկյունից,

2. որոշել սովորողների արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման աստիճանը լեզվական տարբեր մակարդակներում (բառային, քերականական, տեքստային),
3. որոշել գրականության ուսուցման բովանդակության առանձնահատկությունները արժեքային առումով,
4. սահմանել լեզվաբանական պատմության տեքստերի ընտրության չափանիշներ՝ որպես օպտիմալ դիդակտիկ միավոր հայ գրականության արժեքային ուսուցման շրջանակներում,
5. զարգացնել վարժությունների աստիճանական համակարգ՝ օգտագործելով լեզվաբանական տեքստերը,
6. ստուգել առաջարկվող վերապատրաստման համակարգի արդյունավետությունը, վիճակագրականորեն մշակել և մեթոդական կերպով մեկնաբանել արդյունքները:

Աշխատանքի կառուցվածքը՝ աշխատանքը կազմված է ներածությունից, երկու գլխից յուրաքանչյուրը երկուական ենթագլխից, եզրակացությունից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածներից: Առաջին գլուխը իր մեջ ներառում է տեսական անդրադարձ հետազոտվող թեմային, երկրորդ գլուխը նվիրված է հետազոտության ընթացքին և վերջնարդյունքին: Հավելվածում տեղ են գտել հետազոտվող նյութը հարստացնող և լրացնող մի շարք աղյուսակներ և դասի ընթացքը ներկայացնող դիագրամներ: Ընդհանուր 15 տպագրական էջ:

ԳԼՈՒԽ 1

Արժեքային կողմնորոշումների տեսական և մեթոդական հիմնավորումը

1.1 Անհատի արժեքային կողմնորոշումների հայեցակարգը և տեսակները

Արժեքային կողմնորոշումները անձի ներքին կառուցվածքի ամենակարևոր տարրերն են: Դրանք պայմանավորված ու ամրագրված են կենսափորձով և անհատի փորձառությունների ողջ համալիրով, ինչպես նաև առանձնացնում են նրա համար ամենակարևորն ու նշանակալիցը երկրորդականից և ոչ էականից¹:

Քաղաքակրթության դարավոր պատմության ընթացքում մարդիկ զարգացրել են շրջապատող իրականության մեջ իրենց համար առանձնահատուկ արժեք ստացած այն երևույթներն ու առարկաները, որոնց նկատմամբ նրանք առանձնահատուկ վերաբերմունք են ցուցաբերել՝ գնահատելով, պաշտպանելով դրանք, կենտրոնանալով դրանց վրա: Սկզբում մարդու արժեքային կողմնորոշումները սահմանափակվում էին հասարակության և բնության նկատմամբ նրա ուտիլիտար վերաբերմունքի ոլորտով: Արժեքի չափանիշը օգտակարության նշան էր, այսինքն՝ հատուկ արժեք ունեին որպես սնունդ ծառայող առարկաները, աշխատուժի համար օգտագործվող կենդանիները, այն ամենը, ինչը հեշտացնում էր կյանքը կամ ստեղծում պատրանք, որը կանխում էր տառապանքը, դժբախտությունը, անախորժությունները: Ժամանակի ընթացքում այս արժեքները փոխվել են: Հասարակության զարգացումը հանգեցրեց մարդու կողմից իր հիմնական արժեքների և բնության և արտաքին աշխարհի նկատմամբ արժեքային վերաբերմունքի վերանայմանը:

Անհատի արժեքային կառուցվածքի ձևավորումը նրա սոցիալականացման գործընթացի կարևորագույն գործոնն է, որի արդյունքում անհատը դառնում է հասարակության լիիրավ անդամ, լիովին մտնում է այս հասարակությունում կիրառվող սոցիալական հարաբերությունների մեջ²:

Մարդը իդեալի կարիքը բավարարում է տարբեր կերպ, տարբեր տարիքային շրջաններում՝ տարբեր: Այս կարիքն ամենաուժեղն է երիտասարդության շրջանում, երբ տղան կամ աղջիկը ընտրում է տարբեր մարդկանց բնորոշ առավել գրավիչ անձնական հատկությունները և դրանք հավաքում մեկ մտավոր կատարյալ կերպարի մեջ: Նման կերպարը կոչվում է կոլեկտիվ կերպար³: Երբեմն իդեալը, դերակատարը ներքին շրջապատից մեկն է: Ամենից հաճախ դա նկատվում է

¹Տե՛ս Алексеев, В.Г. Ценностные ориентации личности и проблема их формирования.- М., 2009. - 273 с.

² Տե՛ս Артюхова Ю. В. Ценности и воспитание // Педагогика. 1999. № 4

³ Տե՛ս Божович, Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. (Психологическое исследование). - СПб: Питер, 2009. - 400 с

երեխաների մոտ, երբ որպես իդեալական ընտրվում է մայրը կամ հայրը: Նաև իդեալը կարող է լինել գեղարվեստական կերպար, գրական հերոս, ֆիլմի հերոս:

Գիտական գրականությունը առաջարկում է «արժեք» հասկացության բազմաթիվ սահմանումներ: Դրանք այնքան շատ են, որ, ըստ Ն.Խ. Ռեշերը, արժեքների ուսումնասիրության մեջ կոնցեպտուալ կարգի բերելու նրանց բուռն ցանկությունը⁴:

Անհատի արժեքային կողմնորոշումների համակարգի ձևավորումը տեղի է ունենում նրա զարգացման ամենաբարձր մակարդակում: Այս համակարգը կարգավորում է անհատի վարքն ու գործունեությունը նրա սոցիալական գործունեության կարևոր իրավիճակներում, որտեղ ենթադրվում է արտահայտել նրա վերաբերմունքը կյանքի նպատակներին, ինչպես նաև այդ նպատակներին հասնելու միջոցներին:

Անձի արժեքային կողմնորոշումների համակարգը նրա կենտրոնական կազմավորումներից մեկն է: Սա հոգեբանական հատկանիշ է, որը որոշում է անհատի բովանդակալից վերաբերմունքը սոցիալական իրականությանը: Արժեքային կողմնորոշումները որոշում են մարդու վարքի դրդապատճառը և էական ազդեցություն ունեն նրա բոլոր գործունեության վրա՝ բնութագրելով նրա ներքին պատրաստականությունը որոշակի գործողություններ կատարելու՝ իր կարիքներն ու շահերը բավարարելու համար⁵:

Մի շարք հետազոտողներ նշել են մարդու արժեքային կողմնորոշումների համակարգի ձևավորման կարևորությունը: Լ.Կոլբերգը ուսումնասիրել է անձի բանավոր զարգացման փուլերը՝ միաժամանակ կապելով դրանք Պիաժեի կողմից տրված մտավոր զարգացման փուլերի հետ: Յակոբսոնն առանձնացրել է անձի հասունացման հոգեբանական ասպեկտները, ուսումնասիրել նրա սոցիալական հասունության չափանիշները՝ մատնանշելով անձի առանցքում դինամիկ տեղաշարժերի դերը, որոնք պայմանավորված են նորմերի, արժեքների, կանոնների բացահայտմամբ և յուրացումով:

Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ անհատի արժեքային կողմնորոշումների համակարգի ձևավորման հարցը հետազոտողների համար սերտ հետաքրքրության, ուշադրության և մշտական ուսումնասիրության առարկա է: Այս հարցի հետազոտության համար հատկապես ցուցիչ է դեռահասությունը և վաղ պատանեկությունը, քանի որ հենց օնտոգենեզի այս ժամանակաշրջանների հետ է կապված արժեքային կողմնորոշումների զարգացման մակարդակը:

⁴ St' u Гершунский Б. С., Шейерман Р. Общечеловеческие ценности в образовании.//Педагогика. - 1992. - № 5-6. - 23 с

⁵ . St' u Гудечек, Я. Ценностная ориентация личности. Психология личности в социалистическом обществе: Активность и развитие личности. -М., 2009. - 208 с.

1.2 Անձնական արժեքային կողմնորոշումներ և դրանց ձևավորում

Մեկ այլ հայեցակարգ, որը կապված է անհատի կողմնորոշման հետ, արժեքային կողմնորոշումներն են, այսինքն՝ անհատի ձգտումների համակարգը: Արժեքային կողմնորոշումները անհատի գործունեության և վարքի ներքին աղբյուր են, իդեալների, կյանքի իմաստի և գործունեության մասին նրա պատկերացումների ամենաբարձր մակարդակը: Արժեքային կողմնորոշումները յուրաքանչյուր անհատի գործունեության հիմքն են:

Վ. Վ. վոնդիսկայան արժեքային կողմնորոշումները սահմանեց որպես անհատի վերաբերմունքի հատուկ դրսևորումներ շրջակա աշխարհի փաստերին և որպես ֆիքսված վերաբերմունքի համակարգ, որը կարգավորում է անհատի վարքը տվյալ ժամանակահատվածում⁶:

Այսպիսով, հոգեբանների համար անհատի արժեքային կողմնորոշումները համարվում են վարքի դրդապատճառի հիմք, ցանկացած իրավիճակում գիտակցաբար արձագանքելու մարդու պատրաստակամությունը: Անհատի գիտակցության մեջ արտացոլվելով կյանքի ռազմավարական կարևոր նպատակները՝ ընդհանուր աշխարհայացքային կողմնորոշումները դառնում են արժեքային կողմնորոշումներ՝ այդպիսով լինելով անձի առանցքը, նրա բաղկացուցիչ տարրերը՝ արտահայտված դրդապատճառների, կողմնորոշման, վարքի, սկզբունքների, կարիքների տեսքով:

Անձի արժեքային կողմնորոշումների ձևավորումը երկար և բարդ գործընթաց է, որի վրա ազդում են բազմաթիվ գործոններ՝ սոցիալական իրավիճակը աշխարհում, տվյալ երկրում, տարածաշրջանում, լրատվամիջոցները, փոքր խմբերի (ընտանիք, ընկերներ) արժեքները և այլն: Կյանք հասկացությունը, ապրելաոճը, սոցիալական շերտի աշխարհայացքի հիմքերը, որին պատկանում է անհատը, նույնպես ազդում են նրա սոցիալականացման վրա: Որոշակի սոցիալական շերտերի արժեքներն ու ապրելակերպը նրա համար մի տեսակ չափանիշ են⁷:

Իդեալի համար ամենաընդհանուր սահմանումը մարդկային գործունեության բարձրագույն նպատակն է, նրա ձգտումները: Մեկ այլ իմաստ՝ ինչ-որ բանի կատարյալ մարմնավորումն է, օրինակ՝ բարության իդեալը, բարոյականության իդեալը և այլն: Երբեմն իդեալը հավաքական կերպար է, որը մարմնավորում է կոնկրետ մարդու համար ամենաարժեքավոր, գրավիչ հատկանիշները, այս կերպարն ընդունվում է որպես վարքագծի մոդել: Նաև իդեալը կարող է գործել

Տե՛ս Մатвеева Л. И. Развитие младшего школьника как субъекта учебной деятельности и нравственного поведения. - Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 2001. – 45 с.

⁷ Տե՛ս Марьенко И. С. Нравственное становление личности школьника. - М.: Просвещение, 2007. – 54 с.

վարքագծի որոշ նորմերի հավաքածուի տեսքով: Իդեալը միշտ չէ, որ իրականության օբյեկտի կամ սուբյեկտի իդեալականացված ներկայացում է: Իդեալը կարող է լինել անհատի իրական արտաքինի հետ փոխհատուցող-հակասական հարաբերության մեջ, երբ այն ընդգծում է այն, ինչ այս անհատը հատկապես գնահատում է և ինչն ինքն իրեն պակասում է: Այս դեպքում իդեալն այն չէ, ինչ իրականում կա, այլ այն, ինչ նա կցանկանար լինել:

Իդեալների առկայությունը մարդու մեջ հստակություն և միասնություն է բերում նրա կողմնորոշմանը: Վաղ տարիքում իդեալներն ամենից հաճախ դառնում են երեխայի ամենամոտ միջավայրից՝ մայրիկ, հայր, ավագ եղբայր, ուսուցիչ: Դեռահասներն ու երիտասարդները որպես իդեալ ընտրում են պատմական դեմքերին կամ իրենց ժամանակակիցներից մեկին, ում կցանկանային նմանվել, ում պահվածքն իրենց համար օրինակելի է⁸:

Արժեքային համակարգի ձևավորումն անհնար է պատկերացնել հասարակությունից, մարդկանց հետ շփումից զատ: Անձի արժեքների համակարգը ձևավորվում է սոցիալականացման ընթացքում ինտերիորիզացիայի (ներքնայնացման)՝ հասարակական-քաղաքական, բարոյական, գեղագիտական իդեալների (հասարակական փորձ և մշակույթ) յուրացման միջոցով, որոնք բնորոշ են տվյալ սոցիալական հանրությանը: Արժեքային համակարգի ձևավորումն ընթանում է դաստիարակության և կրթության ընթացքում սոցիալական փորձի յուրացման միջոցով: Անձնային արժեքները ձևավորվում են սոցիալականացման ամբողջ ընթացքում:

Այսպիսով, անհատի արժեքային կողմնորոշումները նրա կառուցվածքի կարևոր բաղադրիչն են, իսկ դրանց ձևավորման գործընթացը սոցիալականացման գործընթացի բաղադրիչն է: Արժեքները բաժանվում են՝ կախված կարիքների բնույթից և դրանց բավարարման ձևից՝ հոգևոր և նյութականի, մինչդեռ հոգևոր արժեքները որոշում են անհատի բարոյական կարիքները, իսկ նյութականը՝ գործնական: Անհատի արժեքային կողմնորոշումների ձևավորման վրա ազդում են նաև սոցիալական միջավայրը, սոցիալական և քաղաքական իրավիճակը աշխարհում, երկրում, տարածաշրջանում, արժեքները, նորմերը և իդեալները, որոնք գերիշխում են սոցիալական շերտում, որին պատկանում է անձը:

⁸St'u Меренкова Н. Традиции учебного заведения в развитии коллектива и личности // Народное образование. 2006. №2. С. 292

ՉԼՈՒՄ 2
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՄԱՍ
2.1 ԴԱՍԻ ՊԼԱՆ

Դասարան	10-րդ
Ուսուցիչ	Համբարձումյան Արմինե
Առարկա	Հայ գրականություն
Թեմա	Րաֆֆի <<Սամվել>>
Նպատակը	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Իմանա պատմական, որ ժամանակաշրջանին է վերաբերում պատմավեպը ✓ Իմանա հեղինակի գրական ստեղծագործությունա պատմական արժեքը, ✓ Դառնա այնպիսի արժեքների կրողը, ինչպիսիք են՝ հայրենասիրությունը, ազգապահպանությունը:
Ակնկալվող վերջնարդյունքը	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Կզարգանա քննադատական մտածողությունը, ✓ Կստեղծվի ազգային արժեքային համակարգ, ✓ Կդաստիարակվի ազգին նվիրված քաղաքացի, ✓ Ամրապնդել անցած նյութերը:
Միջառարկայական կապեր	Ինֆորմատիկա
Կիրառվող մեթոդ	Բացատրացուցադրական
Խթանում	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Գիտելիքների ու կարողությունների, արժեքային որակների, կամքի, բնավորության, զգացմունքների, հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապակցված մոտեցում:

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Արժեքների բուրգի գազաթին գտնվող նվիրական ու մեծագույն արժեքի՝ հայրենասիրության զգացումը դաստիարակելու համար գրականության դասընթացը բազմաթիվ հիանալի հնարավորություններ է ընձեռում: ✓ Վառել հայրենասիրության կրակը՝ վեպի հերոսների, նրանց գործողությունների, անձնագրիության ու հայրենանվիրության բացահայտումներով:
Իմաստի ընկալում	Սահիկահանդեսի և գրառումների միջոցով ցուցադրել, որ հայրենասիրությունն այն մեծագույն արժեքն է, որ հարգանք ու պատկառանք է հարուցում, նույնիսկ երբ դրսևորվում է հակառակորդի կամ թշնամու մոտ:
Կշռադատում	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ամփոփել հարցերով: ✓ Կատարել անդրադարձ:
Արժևորում	Գնահատում ենք նոր նյութի կարևորությունը և արժևորում այն գրական այլ օրինակներով:

2.2 Փորձարարական հետազոտության արդյունքները

Ուսուցման գործընթացում լուծվում են սովորողների կրթական, դաստիարակչական և արժեքային և ընդհանուր զարգացման խնդիրները: Դրա համար յուրաքանչյուր դասի դաստիարակչական խնդիրների լուծումը նախատեսում է ոչ թե մեկուսացված կամ առանձին մոտեցում, այլ գիտելիքների ու կարողությունների, արժեքային որակների, կամքի, բնավորության, զգացմունքների, հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապակցված մոտեցում: «Եթե դուք ունակ եք որոշելու երեխայի ունակությունն ու նրա ուժը, դուք պետք է գիտենաք, որ ամենամեծ ուրախությունը՝ դժվարությունների հաղթահարման, նպատակին հասնելու, գաղտնիքի բացահայտման ուրախությունը հաղթանակի բերկրանքն է ու ինքնուրույն դառնալու, տիրելու ու տիրապետելու երջանկությունը»⁹:

Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ ուսուցիչը որոշակի դաստիարակչական խնդիրներ է լուծում՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի և թեմայի ուսումնասիրման հիմնական խնդիրները, որոնք ներկայացված են առարկայական ծրագրերում: Նա առանձնացնում է ընդհանուր դաստիարակչական խնդիրները, որոնք առանձին աշակերտների մոտ հաճախակի են դրսևորվում: Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով (անհատական, խմբային, էքսկուրսիա, դասղեկական ժամ, արտադասարանական միջոցառումներ և այլն) առավել արդյունավետ է դարձնում աշակերտների արժեհամակարգային դաստիարակչական խնդիրների լուծումը: Անհատական աշխատանքում դաստիարակվում է աշակերտների ինտելեկտուալ պատրաստականությունը դժվարությունները հաղթահարելու գործում, ձևավորվում են համառության, ինքնակազմակերպման և ինքնավերահսկման ընդունակություններ: «Հատկապես դեռահասների առանձնահատուկ զգացմունքայնությունը, ինքնասիրությունը, որ հաճախ արտահայտում է նրանց ինքնահաստատման և հասուն երևալու ձգտումը, մանկավարժից պահանջում է անհրաժեշտ նրբանկատություն, հարգանք դեռահասի անձի նկատմամբ»¹⁰:

Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող ենք եզրահանգել, որ արժեքային համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում:

⁹ Տե՛ս Ю. К. Бабанского, С. Нойнера и др., Педагогика М., 1978, с59

¹⁰ Տե՛ս Я. Корчак, Избранные педагогические произведения, М., 1979, с. 65

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, ամփոփելով հետազոտական աշխատանքը եկա այն համոզման, որ յուրաքանչյուր ազգի կայունության և անկախության կարևոր երաշխիքն է ճիշտ ազգային արժեքային համակարգի ստեղծումը և պահպանումը: Արժեքային համակարգի գլխավոր նպատակը կայացած անհատներ դաստիարակելն է: Վերջիններս այն հենասյուներն են, որոնք ապահովում են մտավոր ներուժով հարուստ սերունդ ունենալու, ազգային և համամարդկային մշակութային արժեքները պահպանելու և սերնդեսերունդ փոխանցելու, արժեքային կայուն հայացքներ ունեցող, ազգին նվիրված քաղաքացիներ դաստիարակելու, կրթելու գործընթացը:

Մյուս տեսանկյունից հասարակությունը չի կարող զարգանալ միայն պահպանողականության հիմքի վրա, քանի որ անընդհատ գալիս է նորը՝ համալրելով եղած արժեքները: Պարզապես քայլելով ժամանակին համընթաց, հաղորդակից լինելով համամարդկային արժեքներին՝ անհրաժեշտ է առաջնայնությունը տալ ազգայինին: Արժեքները առանցքային են մարդկային մտքի, զգացմունքների վարքագծի մեջ: Ազգային արժեքների մեջ անգնահատելի է ընտանիքի դերը՝ որպես մարդկության կողմից պատմական երկարատև զարգացման ընթացքում ստեղծված մեծագույն արժեք: Ընտանիքը ոչ միայն տվյալ ժամանակաշրջանի մշակույթի կրողն է, այլև փոխանցողը: Ընտանեկան ավանդույթներն ու սովորույթներն օգնում են հայեցի դաստիարակություն տալ երեխային՝ նրա մեջ ձևավորելով ազգային ինքնագիտակցության ոգի:

Արժեհամակարգի ձևավորման, կրթության և դաստիարակության գործում լուրջ անելիքներ ունի նաև հայ դպրոցը, որի գերնպատակն է կերտել բարոյական, ազգային արժեքներով օժտված, ազգային նկարագիր ունեցող սերունդ: Այս նպատակն իրագործելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ու կատարելագործել ոչ միայն հայրենի և համաշխարհային գիտությունների ճյուղերը, այլև մանկավարժության անցյալի ժառանգությունն ու նրա ժամանակակից փորձն ու մեթոդաբանությունը: Յուրաքանչյուր սերունդ ունի իր կատարելատիպը, ըստ որի էլ չափվում են արժեքները ու նպատակները: Սերունդները օղակ են անցյալի ու ապագայի միջև, և ապահովվում է ինչպես տվյալ ժամանակաշրջանին բնորոշ արժեքների հաջորդականությունը և փոխանցումն հետագա սերունդներին:

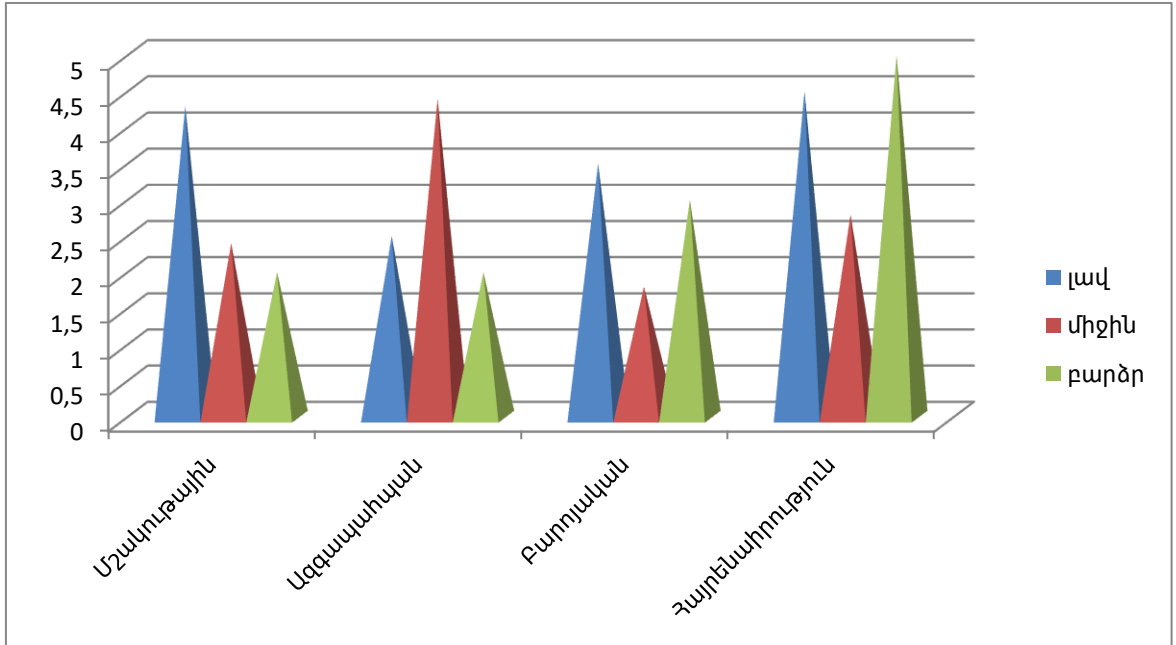
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Алексеев, В.Г. Ценностные ориентации личности и проблема их формирования.- М., 2009
2. Артюхова Ю. В. Ценности и воспитание // Педагогика. 1999. № 4
3. Божович, Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. (Психологическое исследование). - СПб: Питер, 2009
4. Гершунский Б. С., Шейерман Р. Общечеловеческие ценности в образовании.//Педагогика. - 1992. - № 5-6
5. Гудечек, Я. Ценностная ориентация личности. Психология личности в социалистическом обществе: Активность и развитие личности. -М., 2009
6. Марьенко И. С. Нравственное становление личности школьника. - М.: Просвещение, 2007
7. Матвеева Л. И. Развитие младшего школьника как субъекта учебной деятельности и нравственного поведения. - Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 2001
8. Меренкова Н. Традиции учебного заведения в развитии коллектива и личности // Народное образование. 2006. №2
9. Ю. К. Бабанского, С. Нойнера и др., Педагогика М., 1978,
10. Я. Корчак, Избранные педагогические произведения, М., 1979

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

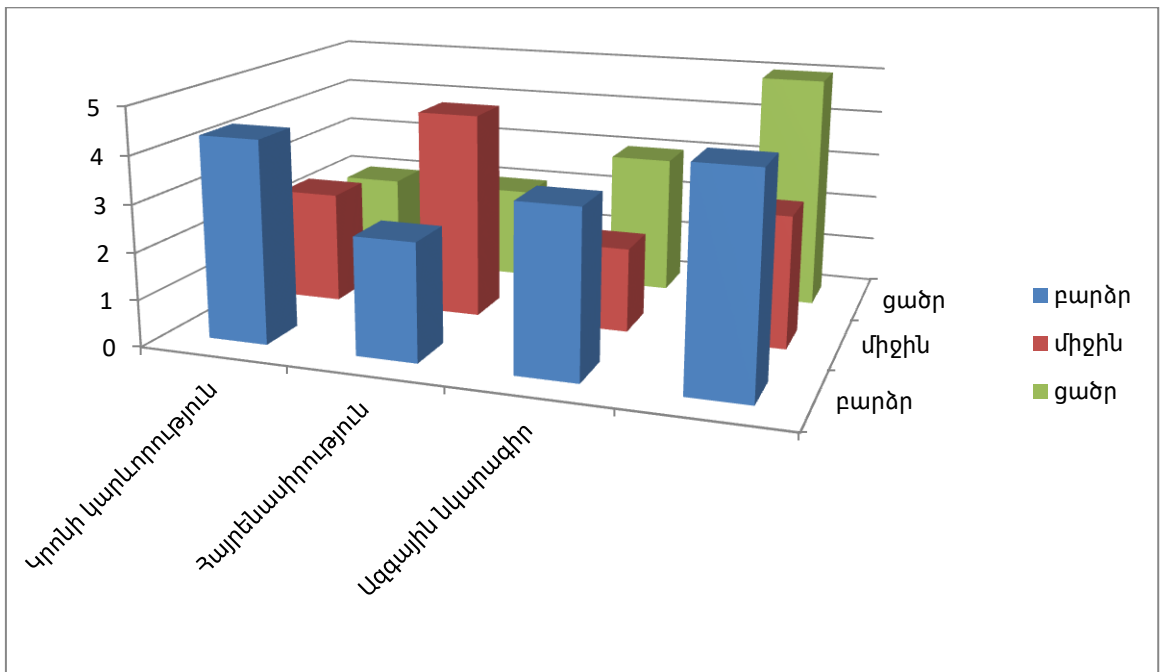
Աղյուսակ 1

Դասի ավարտից հետո սովորողների մոտ ձևավորված արժեքների վերլուծություն

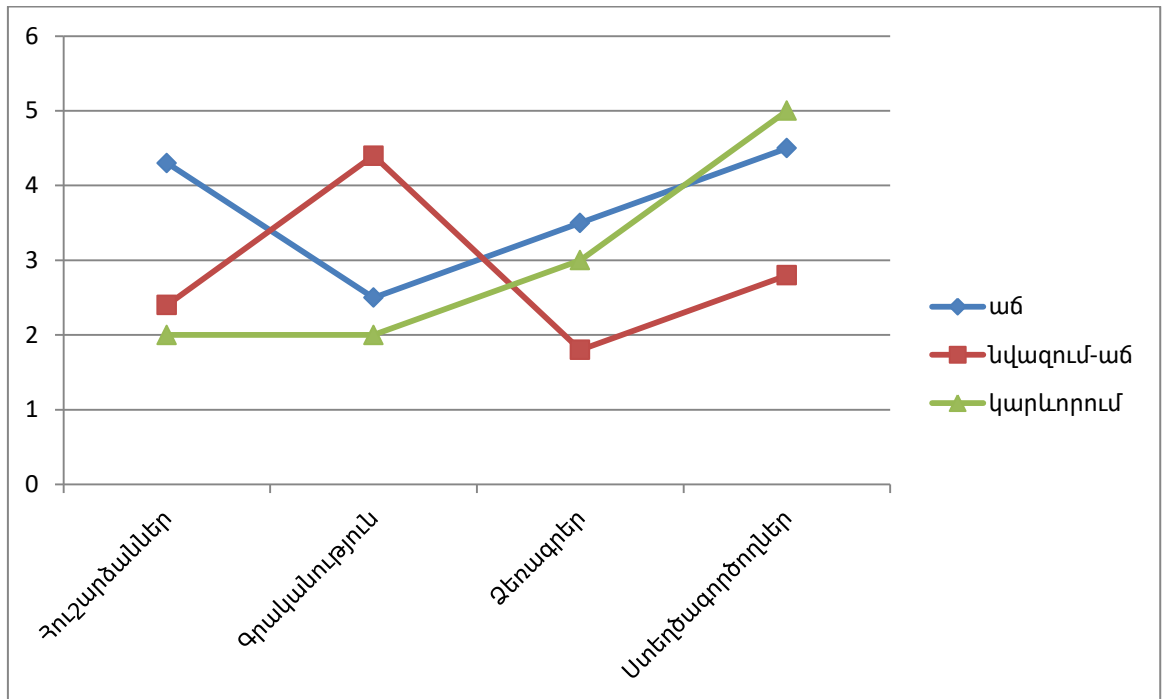
Աղյուսակ 2

Ռաֆֆու «Սամվել» վեպի ընթերցումից հետո առաջ քաշված արժեքների հարաբերակցությունը

Աղյուսակ 3

Սովորողների արժեքային համակարգի ձևավորումը «Հայ գրականության» դասավանդման ընթացքում

Աղյուսակ 4

Սովորողների վերաբերմունքը վեպի գլխավոր հերոսի նկատմամբ

